

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1898-

30. april 2021

Dokument 8:218 S (2020-2021) - Representantforslag om nasjonale retningslinjer og meldeplikt i eldreomsorgen for å motvirke vold og overgrep mot eldre – Storingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Morten Stordalen, Silje Hjemdal og Kari Kjønås Kjos.

Det vises til brev datert 19. april 2021 fra Helse- og omsorgskomiteen der komiteen ber om min uttalelse vedrørende ovennevnte representantforslag. De konkrete forslagene er som følger:

- 1. Stortinget ber regjeringen etablere nasjonale retningslinjer for utredning og håndtering av eldrevoldssaker.*
- 2. Stortinget ber regjeringen etablere meldeplikt til tilsynsmyndighetene når det er grunn til å tro at eldre blir utsatt for vold og overgrep, etter modell fra Sverige.*

Svar:

En av samfunnets aller viktigste oppgaver er å beskytte sine borgere, og det at mennesker blir utsatt for vold og overgrep angår oss alle. Først og fremst får det følger for den som rammes, og jeg synes det er urovekkende at våre eldre utsettes for vold og overgrep. Jeg deler representantenes bekymring på dette området. NTNUs kartlegging av vold i sykehjem, som det refereres til i representantforslaget, viser at utfordringen er enda større enn vi tidligere hadde trodd.

Regjeringen har allerede tatt flere grep på dette området. Målet vårt er et trygt samfunn med gode tjenester og god livskvalitet for eldre. Vi arbeider blant annet med flere store satsinger som vil bidra til å styrke kvaliteten i tjenestene, og som skal være med å forebygge vold og hjelpe og beskytte voldsutsatte. Kompetanse i helse- og omsorgstjenestene er avgjørende for å avdekke og følge opp eldre som har blitt utsatt for vold og overgrep. Høsten 2020 la regjeringen fram en ny plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling, Kompetanseløft 2025. Målet med planen er å bidra til en faglig sterk tjeneste, og sikre at tjenestene har

tilstrekkelig og kompetent bemanning. Kompetanseløft 2025 består av om lag 60 tiltak og har en samlet bevilgning på om lag 2,2 mrd. kroner. Flere av tiltakene i planen skal bidra til økt kompetanse om vold og overgrep. Økt etisk bevissthet vil kunne gjøre ansatte tryggere i sin rolle og i håndteringen av vanskelige etiske dilemmaer. Det er derfor i 2021 bevilget 2,6 mill. kroner til KS for videreføring av Satsingen på etisk kompetanseheving i kommunene. Det er også i 2021 videreført bevilgningen på 3,2 mill. kroner til Senter for medisinsk etikk som jobber for å øke kunnskapen om helsefaglig etikk i tjenestene. Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress har på oppdrag fra Helsedirektoratet utarbeidet en elektronisk veileder for helse- og omsorgstjenestenes arbeid med vold og overgrep med en egen del om vold og overgrep mot voksne og eldre.

For at vi skal lære av de gode eksemplene, har vi gitt Helsedirektoratet i oppdrag å kartlegge eksempler på kommuner som jobber godt med å forebygge og følge opp vold og overgrep i sykehjem. Lærdom kan også hentes fra TryggEst-modellen, som skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv.

Helselovgivningen har blitt justert med mål om å tydeliggjøre helse- og omsorgstjenestens og lederes ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep. I 2018 ble det, som representantene løfter frem, lovfestet i helse- og omsorgstjenesteloven (§ 3-3 a) at kommunen er pålagt å ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Tilsvarende endringer er gjort i spesialisthelsetjenesteloven og tannhelsetjenesteloven for å tydeliggjøre de regionale helseforetakenes og fylkeskommunenes ansvar. I 2017 trådte ny forskrift om ledelse- og kvalitetsforbedring i kraft, som slår tydelig fast at det er toppledelsen som har ansvaret for at virksomheten er i stand til å overholde sine plikter etter loven.

Fra 1.juli 2019 utvidet vi også varselsordningen til Statens helsetilsyn til å gjelde alle virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester, samt at pasienter og pårørende gir rett til å varsle til Statens helsetilsyn.

Den offisielle åpningen av Eldreombudet fant sted 27. april i år. Ombudet har som hovedoppgave å bidra til å fremme eldres interesser og behov på alle offentlig og private samfunnsområder. Vold mot eldre har blitt fremmet av Eldreombudet som et viktig tema.

Som det fremkommer av mitt svar, er det gjort justeringer i lovverket og utviklet veiledningsmateriale for å forebygge vold og overgrep mot eldre. Videre satser regjeringen systematisk på kompetanseheving for blant annet å øke ansattes kompetanse om vold og overgrep. Jeg vurderer at dette er gode rammer og tiltak for å bidra til å forebygge, utrede og håndtere vold og overgrep mot eldre. Jeg mener videre at dagens regelverk, den utvidede varsleordningen og etableringen av Eldreombudet er hensiktsmessige grep for å kunne melde om og følge opp vold og overgrep mot eldre. På denne bakgrunn vurderer jeg at det ikke er behov for en egen meldeplikt til tilsynsmyndighetene eller egne retningslinjer på dette området.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Bent Høie". The signature is written in a cursive, flowing style.

Bent Høie